

Proiect cofinanțat din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: *Educație și competențe*

Prioritatea de investiții: 10.i

Obiective specifice: 6.4, 6.6

Titlu proiect: *“Acces la programe de educație și formare profesională pentru tinerii și adulții din județul Dolj care au părăsit timpuriu școala (I)”*

Cod SMIS 2014+: 135711

Activități de tip „A doua șansă – învățământ secundar inferior”

Modulul I: A.B.C.– ul comunicării

Expert curriculum limba română: Prof. Alina Felicia DUMITRU

Tema activității: **Compunerea. Tipurile de compunere**

Număr de ore: 2ore TC

1 oră CDȘ

COMPUNERE PRIN SUBORDONARE (HIPOTAXĂ)

- ▶ 1) Subordonarea atributivă
 - ▶ a) substantiv + adjective
 - ▶ Ex: botgros, făt-frumos, acid clorhidric...
 - ▶ b) adjectiv + substantiv
 - ▶ Ex: rea-voință, bunăvoință...
 - ▶ c) substantiv + substantiv în genitiv
 - ▶ Ex: ciuboțica-cucului, gura-leului, Valea Prahovei...
 - ▶ d) substantiv + substantiv cu prepoziție
 - ▶ Ex: Curtea de Argeș, viță-de-vie...
- ▶ 2) Subordonarea completivă
 - ▶ Ex: zgârie-brânză..
- ▶ 3) Subordonarea față de un adjectiv, având ca rezultat un alt adjectiv
 - ▶ a) adjectiv nume de culoare combinat cu determinanții deschis, închis
 - ▶ Ex: verde-deschis, roșu-închis...
 - ▶ b) doua adjective nume de culoare
 - ▶ Ex: verde-albăstrui...
 - ▶ c) adjectiv verbal precedat de un circumstanțial
 - ▶ Ex: bine-venit, clarvăzător...
- ▶ 4) Subordonarea eterogenă prin care se formează numeralele
 - ▶ a) subordonarea circumstanțială de la 11 la 19
 - ▶ Ex: doisprezece (doi "peste" zece)...
 - ▶ b) subordonarea atributivă de la 20 la 90 , unde numeralele ca 2, 3, 4 sunt atributele lui zece (22,23,24 etc.)

COMPUNEREA PRIN ALĂTURARE/JUXTAPUNERE (PARATAXA)

- ▶ Coordonarea prin juxtapunere este prezentă mai ales în compunerea mai nouă, rezultând:
 - ▶ -substantive
 - ▶ Ex: pușcă-mitralieră, mobilă-tip...
 - ▶ -adjective
 - ▶ Ex: anglo-român
 - ▶ -toponime (cu falsă parataxă – termenul al doilea fost inițial un genitiv)
 - ▶ Ex: Târgu-Jiu...
 - ▶ -cuvinte parțial invariabile în instrumente gramaticale
 - ▶ Ex: celălalt, fiecare, oricare...

ABREVIEREA

- ▶ -din inițiale
- ▶ Ex: CFR...
- ▶ -trunchierea primelor silabe
- ▶ Ex: RomTelecom...

Dificultăți

- ▶ **Nu trebuie confundate procedeele de compunere cu ortografia cuvintelor compuse.** Nu există, așadar, compunere prin sudare, pentru că un compus scris într-un cuvânt poate fi format **prin compunere prin alăturare (despre) sau prin subordonare (bineînțeles).**
- ▶ **Prezența sau absența cratimei** într-un compus este tot o problemă de scriere, prin utilizarea (ciuboțica-cucului, bună-creștere, bine-crescut). De asemenea, nu trebuie confundate cuvintele compuse în limba română prin abreviere (H.G. – “hotărâre de guvern”) cu termeni împrumutați din alte limbi și obținuți prin abreviere în respectivele limbi (VIP – “ very important person”, GPS – „global positioning system”, UNESCO – „United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization”)
- ▶ În scrierea substantivelor proprii compuse prin subordonare și care sunt nume de localități, de ape, de forme de relief, de străzi etc., substantivul de bază se termină în –ul, nu în –u și nu se folosește cratima: Bolintinul din Deal, Dealul Mare, Lacul Sărat, Plaiul Fcii, Râul Doamnei, Șimleul Silvaniei, Vârful cu Dor. Se admite scrierea acestor compuse fără l când alcătuiesc o singură unitate grafică: Câmpulung, Satulung. Fără cratimă se scriu și substantivele proprii, nume de localități formate prin compunere, prin subordonare și terminate în alte articole hotărâte decât –l: Ocna Sibiului, Poiana Țapului, Roșiorii de Vede, Vatra Dornei. Substantivele proprii compuse prin alăturare se scriu utilizându-se cratima și fără –l la primul termen: Târgu-Mureș, Târgu-Neamț, Târgul-Ocna, Turnul Măgurele. Cratima se folosește și în scrierea altor nume de localități formate prin compunere prin alăturare: Alba-Iulia, Bistrița-Năsăud, Caraș-Severin, Drobeta-Turnu-Severin, Miercurea-Ciuc, Poiana-Brașov.

Dificultăți

- ▶ Un cuvânt compus poate să aparțină mai multor familii lexicale, în funcție de numărul de termeni din care este alcătuit. De exemplu, cuvântul floarea-soarelui intră atât în familia lexicală a termenului floare, cât și în cea a termenului soare.
- ▶ Într-o familie lexicală, cuvintele sunt părți de vorbire diferite, în timp ce un câmp lexical este obligatoriu alcătuit din cuvinte care sunt aceeași parte de vorbire. Cum într-un câmp lexical intră și derivatele și compusele unor cuvinte, doar o parte dintr-o familie lexicală este inclusă într-un câmp lexical.

▶ **Bibilografie :**

- ▶ Sofia Dobra, Cartea mea de gramatică: clasa a VII –a, Editura ART Educațional, București 2019;
- ▶ Sofia Dobra, Cartea mea de gramatică: clasa a VI –a, Editura ART Educațional, București 2019;
- ▶ Sofia Dobra, Cartea mea de gramatică: clasa a V –a, Editura ART Educațional, București 2019;
- ▶ Dindelegan, Gabriela Pană , Gramatica Limbii Române pentru gimnaziu, Univers Enciclopedic Gold , 2019;
- ▶ Angela Bidu–Vrânceanu, Dicționar de științe ale limbii, Editura Nemira, București, 2005.

